

UREDNIŠTVO
IN UPRAVNIŠTVO
JE V LJUBLJANI.

POSAMEZNE
ŠTEVILKE PO 10
VINARJEV.

NOVA DOBA

NAROČNINA ZA
CELO LETO 8 K,
ZA POL LETA 4 K,
ZA ČETRT LETA
2 K.
V LJUBLJANI S
POŠILJANJEM NA
DOM ISTE CENE.

GLASILO SLOVENSKE GOSPODARSKE STRANKE.

IZHAJA VSAKO SREDO IN SOBOTO. — ZA OZANILA SE PLAČUJE OD TROSTOPNE PETIT-VRSTE PO 15 H, ČE SE OZANILA TISKA ENKRAT, PO 12 H, CE SE TISKA DVAKRAT IN PO 8 H, ČE SE TISKA TRIKRAT ALI VEČKRAT. — DOPISE IZVOLITE FRANKOVATI. — ROKOPISOV NE VRAČAMO. — NA NAROCBE BREZ ISTODOBNE VPOŠILJATVE NAROČNINE SE NE OZIRAMO. — UPRAVNIŠTVU BLAGOVOLITE POŠILJATI NAROČNINE, REKLAMACIJE, OZANILA, T. J. ADMINISTRATIVNE STVARI.

Kako politiko naj zasleduje slovenski kmet?

Kadar so državnozbornske volitve pred durmi, razvije vsaka stranka, ki se namerava potegovati za mandate, nenavadno živahnost. Ko bi se izpolnilo le stotino tega, kar obljublja kandidati, bi bilo na zemlji uprav rajsko življenje. Še nikdar pa ni bil agitacijski aparat tako obširen, kakor zdaj, ko se vrše prvič volitve po načelu politične enakopravnosti.

Pri slovenskem narodu gre torej za pridobitev mase v svoje strankarsko-volilne namene. Ker tvorijo med Slovenci večino naroda ravno kmetje, so se tudi resnično podale vse stranke med kmete. In kmet stoji danes pred velikim vprašanjem: kaj je liberalizem, kaj je klerikalizem, kaj je socializem.

Velika vprašanja, ki značijo vsako po svoji strani celo naziranje o svetu. Ta vprašanja, ki so dosedaj še največjim mislecom in učenjakom nekaj neizmerno velikega, na kar odgovarja vsak drugače, so zašla tudi v slovensko kmečko hišo. Kaj je to — koga naj volim? Nato vprašanje mu čestokrat prav živo odgovarjajo zastopniki duhovniškega stanu: voli kandidate, ki jih mi priporočamo. Prvi hip se morda kmet ne vpraša, zakaj imajo zastopniki tega stanu toliko interesa na tem, ako voli kmet njihovega ljubljence. Toda sčasoma se pojavi tudi pri našem kmetu prav resno vprašanje: zakaj vendar? Ravno v zadnjem času smo doživeli, da so se postavili slovenski kmetje v mnogih občinah na Dolenjskem, Gorenjskem in Štajerskem na samostojne noge. Ker niso hoteli imeti z nobeno stranko nič skupnega, so se nazivljali neodvisne. Tako je prišel ta pojem s kmetov v slovensko politiko. Danes se je oglasilo že mnogo pristnih liberalcev, ki nastopajo pod krinko neodvisnosti. Ribariti poskušajo v kalni vodi. Toda to se nam ne sme zdeti nič čudnega, saj se nazivlje tudi S. L. S. ljudska stranka, pa pričeni od dneva svoje ustanovitve do zadnjega usiljevanja kandidatov nima nič drugega ljudskega na sebi kakor ime. Na slovenskem Štajerskem se je ustanovila „Kmečka zveza“, ki tudi razen imena nima nič kmečkega ne sebi: te zveze niso ustanovili kmetje, ampak zastopniki duhovskega stanu pod vodstvom mladega mariborskega duhovnika Korošca. Na Goriškem tekmujeta liberalna in klerikalna stranka na vse pretege, katera je bolj kmečka,

kdor pa pozna razmere bolj od blizu in ima priliko, da pogleda vsaj malo za kulise tej borbi, spozna takoj, da ne gre tu za nobene kmečke interese, ampak da je vse le strupen osebno-strankarski boj med duhovnikom Gregorčičem in tiskarjem ter izdajateljem „Soče“ Andrejem Gabrščekom. Borba za prvenstvo med duhovniškim in posvetnim stanom se predstavlja v vseh kronovinah, kjer bivamo Slovenci, kot borba za ljudske koristi vobče, in posebej še za kmečke interese. Pregovor sicer pravi, kjer se prepirata dva, dobiček tretji ima — ali ta tretji, za katerega pridobitev se vrši ta boj, ni slovenski kmet; dobiček ima od tega v prvi vrsti tujec, katerih prihaja vedno več v naše dežele, slovenski kmečki možje in sinovi pa morajo s trebihom za kruhom v hrvaške šume, v nemške rudokope ali v ameriške tovarne.

Naš kmet sicer ni slep: vse te posamezne dogodke vidi, toži o njih posledicah, ali manjka mu celotnega pregleda. Ker ni skrbela nobena stranka za drugega, kakor za kmečki glas, da bo oddan njej, tudi ni dala kmetu prilike in sredstva, da bi si mogel prisvojiti toliko političnega in narodno-gospodarskega znanja, da bi dogodke, ki se odigravajo med nami, premočil s splošnega stališča, da bi spoznal njih sežaj in kam nas mora tirati tako politično in gospodarsko življenje. Ravno zato je kmet pri nas negotov samega sebe, in mesto, da bi se boril za svojo korist, ga sčuvajo razne stranke in pritiskajo nanj, da hodi za nje po kostanj v žerjavico. Za to politično gonjo so kmetje pridobljeni po agitaciji, kajti, da bi se zavzel kak kmet iz svojega nagiba za liberalizem in klerikalizem, je nesmiselno samoposebi, ker si v teh vprašanjih niti največji učenjaki, ki dan za dnevom rinejo po knjigah, niso prišli na čisto. Že samo iz tega dejstva je razvidno, kako lahkega srca in brez vsakega čuta odgovornosti za posledice tirajo naše stranke slovenskega kmeta v medsebojni boj. S tem, da mu trobijo v ušesa o liberalnih in klerikalnih idejah, pa odvrčajo obenem njegovo pozornost od tega, kar bi bilo njemu, t. j. kmetškemu stanu potrebno. V popolni zavesti svojih besed lahko trdimo, da je kmetu klerikalna kakor liberalna stranka skrajno škodljiva, da se njima ne gre, pomanjšati bedo in ojačiti gospodarsko stanje slovenskega kmeta, ampak gleda le na svoje strankarske koristi. Od obeh strank imajo dobiček samo njeni voditelji, ne pa masa. In če bi tema politična poštenost ne bila neznana pastorka, bi moralo biti ravno obratno: rajši voditelji reveži, samo da se po-

maga ljudstvu. S tem, da se bori kmet za liberalne ali klerikalno strankarske zadeve, kuje kapital ne sebi, ampak voditeljem. Poglejmo prvake na Štajerskem, Goriškem, Kranjskem; pogledajmo bogastvo dr. Šusteršiča, ki je bil svoj čas kot visokošolec tak revež, da se je več mesecev preživljal od miloščin nekega samostana, a je danes graščak; pogledajmo, kako lepo tiskarno si je postavila v Ljubljani liberalna stranka; kako ogromno tiskarno si pripravlja klerikalna; glejmo mnogovrstne sinekure — kake koristi od tega se daje ljudstvu, ali ni vse preračunjeno le v dobiček kopici liberalcev-voditeljev? Iz ljudstva iztiskajo na najraznovrstnejše načine denar zato, da se godi voditeljem ugodno. Kmetom pa privoščijo samo lepe obljube.

Vsi naši kmetje so z malimi izjemami majhni gospodarji. Njih pritlično posestvo je tako ozko odmerjeno, da ni mogoče nobenega vidnega napredka ne na to, ne na ono stran. Podlaga je že taka, da je uspevanje zelo težko. Pregledajmo vse stare grehe klerikalne in liberalne stranke (če tudi jih je po teh dejanjih lahko soditi in obsoditi) in vprašajmo se samo, kaj ima danes katera teh strank v programu, kar bi pomenjalo res velik napredek za ves kmečki stan? Kaj zahtevajo zdaj, ko vendar povedo vse, kar se jim zdi količkaj pripravnega, da se ujame nanj kak glas več.

Glejte — ničesar ne dobimo. Tu stokajo, da je svoboda in napredek v nevarnosti in da preti narodu nezadnjaška vlada; tam pišejo zopet, da je vera v nevarnosti, če tudi je jasno kakor beli dan, da bi naš kmet nič manj ne veroval v Boga, če bi bil politično še tako strasten liberalce. Saj so tudi lani klerikalni listi neprestano napadali neodvisnega kmečkega kandidata v Ribniški dolini na Kranjskem, kmeta Jurija Drobniča, da je liberalce in so vedeli na njegova stara leta iztakniti na njem bogzna kako polno madežev in črnih grehov, dasi je bil ta kmet prej desetletja največji privrženec te stranke in se njegovo globoko versko prepričanje (Drobnič je namreč izredno pobožen) gotovo do danes ni prav nič omajalo, pa če bi še desetkrat kandidoval proti volji voditeljev S. L. S. Ne gre torej prav nič za stvar, ampak samo za agitacijsko sredstvo. V ta namen se izigrava bojazen pred nazadnjaštvom in skrb za vero.

Kmetu torej vseh teh mahinacij ne bo težko spreledati. Stavljamo pa še en pomislek.

V zadnjih desetletjih je svet silovito napredoval. Nove iznajdbe in novi stroji so popolnoma premenili delavski,

LISTEK.

Dve leti pri Čukcih in Korjakih.

Potopisna črtica. J. Enderli.

(Dalje.)

Jurte Korjakov so deloma lesene deloma prstene. Nekaj tramov pri tleh, nekaj počrez, ostalo je stlačena zemlja. Streha ima na vrhu luknjo, skozi katero odhaja dim. Od zunaj je nametana hiša z gramozom, tako da ima cela jurta obliko kupole. Na zapadni strani je prizidan majhen hodnik, na koncu katerega so napravljene duri, ki pa se jih sme odpreti le poleti, o priliki verskih svečanosti, ko spuste prvič usnjeni čoln v vodo do trenutka, ko ga potegnejo pred prihajajočo zimo zopet na suho. Po zimi pa ne prideš drugače v kočjo kakor skozi luknjo na strehi. Zlezeš najprej od zunaj na vrh strehe, tam se spustiš po tramu, v katerega je zabitih nekaj klinov, v jurto.

V vsaki kočji se nahaja troje ali več pologov, kolikor glav pač šteje vsaka družina. Pologi so velike kožuhaste vreče, ki vise na steni in služijo v prenočišču, kakor pri nas postelje. Sredi jurte, tik trama, po katerem si zlezel skozi luknjo na strehi v jurto, se nahaja dokaj priprosto ognjišče, nekaj vkup zloženih kamenov, na katerem pri-

žigajo ogenj. Na zapadni strani peljejo duri na hodnik. Tam se nahaja tudi zaloga posušenih rib. Blizu je tudi kotel, v katerem tope led in sneg, da dobe na ta način pitno vodo.

Na stropu je pritrjena nenavadna priprava, še najbolj podobna razpetemu dežniku, če ga držiš narobe. V tej pripravi se nahajajo shranjene razne drobnarije. Ta naprava pa ima še drugo svojo dobro stran: vlovi ves sneg, ki ga piha veter skozi luknjo na strehi. Okna nima jurta nobenega. V ta namen služi le luknja na vrhu strehe, ki je zato vedno odprta; le na večer jo zapro z lesenim pokrovom.

Strašno izgleda v kočji, kadar zanetijo na ognjišču: ker ni dimnika in tudi nobenega prepaha, se vleže dim po celi jurti. Kakor težka neprodinra megla visi v zraku. V oči te prav žge. Obleko ti dim kakor prepoji.

Sploh trpi dolgo, preden se tujec privadi s svojim nosom temu vzhudu v kočah. Smrdi po ribah in zoprnem kislem vonju po masti morskih psov in kožah severnih jelenov.

Tri tedne smo ostali v tej naselbini in stalo nas je mnogo samozatajevanja, da smo se vsaj nekoliko privadili takemu življenju. Naše etnografske naloge so nam nalažile, gale dolžnost, iskati ozkih zvez z domačini in se v njih življenje kolikor mogoče uživati.

Korjaki so visoke postave, širokopleči, mišičasti ljudje. Težki v hoji, nerodni v kretanju, govore počasi in malomarno. Obraza so bolj dolgega kakor širokega, nos je dolg in ima malo mongolskega na sebi. Čelo je visoko in gladko, las imajo malo, le obrvi so goste in košate, kar dela Korjake še bolj divje v obrazu.

Žene so navadno srednje postave, krepke konstitucije; poteze v licu so enakomerne in v mladosti včasih celo lepe. S 30 do 40 leti postarajo zelo, ker morajo vedno zelo delati.

Stanoval sem s svojim tolmačem v eni takih jurt, kjer je bivalo dvoje korjaških družin. Vsega vkup nas je bilo petnajst glav. V zadnjem delu jurte so odkazali kot meni in mojemu tolmaču. V plogih na desno in levo so spali Korjaki.

Polog je, kakor že omenjeno, velika težka vreča, poltretji meter dolga, poldrugi meter široka in pol metra visoka. Odprtino zapira poseben usnjen zaklop. Obrnjeni so tako, da leži odprtina proti sredi kočje. Drug poleg drugega. Da morejo viseti vodoravno, so pritrjeni s predujim koncem na tram, ki gra vspretno s steno. Ta hloč služi Korjakom ob enem kot blazina.

Korjak živi v to vrečo tako, da ima noge ob steni, glavo na tramu. Usnjeni zaklop pologa mu pade na vrat; glavo imajo torej na prostem.

proizvajalni način. Metoda proizvodnje je mogočno napredovala — kako si prizadeva katera obeh strank ta napredek obrniti v korist kmetijskega stanu? Kako pomorete našemu kmetu pritične osnove porabiti te nove metode v svoj prid? Produkcija na kmetih prej nazaduje, kajti zbog pritličnosti posestev se tudi posestno stanje goveje živine in drobnice po celi Avstriji manjša. S tem pa se zmanjšuje obenem vprežna moč in potrebna množina gnoja. Knezu Švarcenbergu nosijo n. pr. njegova zemljišča nad pet milijonov kron na leto, on pa plačuje svoje delavce po 40 do 80 vinarjev na dan. Kmeta skubijo pa ne samo graščaki, ampak tudi prekupčevalci, ker utaknejo dobiček, ki ga nese kmetijski pridelek v svoj žep; država, ki pobira od kmeta denarni in krvni davek itd. In glejte: taki prekupčevalci, vladni dostojanstveniki — to so obema strankama najvišji gospodje. Kmet jim je prijatelj samo, dokler pomaga omenjenim vrstam, iz katerih se nabirajo strankarski prvaki na obeh straneh, polniti žepa.

Pri današnjem stanju agrikulture, pridobitev v poljedelstvu, bi moralo biti tudi stanje slovenskega kmeta petkrat, da ne rečemo celo desetkrat ugodnejše, nego je v resnici.

Slovenski kmet se je boril doslej za klerikalizem in liberalizem. Ni imel od zasledovanja te politike samo škodo, korist pa drugi? Kako se je izpremenilo in popboljšalo gospodarsko stanje kmeta, ko je služil liberalizmu, ali ko je služil klerikalizmu? Edina pot, ki preostane kmetu, ako hoče samemu sebi dobro, je odvrnitev od obeh strank in skrb za svoj gospodarski položaj.

Kako se nam godi?

Kako se nam godi pod avstrijsko vlado, občutimo prav zelo tudi mi Slovenci. Druginja je postala neznosna, davki neizmerni — s kom pa naj se drugače plačujejo milijoni in milijoni, ki jih dobe razni visoki dostojanstveniki za svoj ... trud?

Ko so prepeljali svoj čas nekega jako urnega konja iz Anglije v Avstrijo, je veljal transport te živali 24.000 K — avstrijska vlada pa svoje vojake tudi v mirovnem času nagati v živinske vozove; poljskim žganjarjem in zankrnim delniškim podjetjem, kakor je Avstrijski Lloyd, sladkornim tovarnarjem itd. je izdala vlada v zadnjem desetletju na stotine milijonov kron; olomuški nadškof ima vsak dan 4000 K dohodkov; o priliki kronanja carja v Moskvi je plačala avstrijska vlada iz žepa avstrijskih davkoplačevalcev za izdatke celih 340.000 K, in za pojedino, ki naj bi jo napravil ta poslanik carju na čast je bilo nakazanih pol milijona kron, a se pojedina ni vršila, vzlic temu pa je dobil knez izplačanih 160.000 K za „predpriprave“. Morali bi pisati cele knjige, ko bi hoteli te dan za dnevom ponavljajoče neznosnosti primerno osvetliti.

Pustimo, kar je bilo včeraj, in ovrzimo se, kar je danes!

Za tekoče leto je proračunjenih izdatkov
za pouk 62.992.000 K
za vojne namene 347.812.871 „

Militarizem požre torej več kot petkrat toliko, kakor gre davkov na ljudsko izobrazbo. In komu služi militarizem? Ljudstvo nima pri njem nobene besede; če ne bo ljudstvo vedno poslušno, naženo nanj z bajoneti in puškami ravno tisti militarizem, ki ga ljudstvo vzdržuje s svojimi davki — za druge.

Dolgov ima danes naša država 10.000 milijonov kron, za katere je treba plačati vsako leto zopet nadaljnih 384 milijonov kron samih obresti.

Kolikor je dokazanega, ima cerkev premoženja za 814 milijonov kron, Ali dasi je dognano, da ima cerkvena oblast na leto 60 milijonov dohodkov in 35 milijonov iz-

datkov, tako da dá vsako leto najmanj 25 milijonov na stran, vendar ni hotela iz tega ogromnega prebitka popboljšati plače nižji duhovščini, ampak je morala to storiti država, ki je vzela v ta namen iz žepov davkoplačevalcev zopet celih devet milijonov.

Za uk je bilo izdanih, kakor smo dejali zgoraj, nad 62 milijonov. Koliko odpade od tega na ljudske šole? Samo 920.263 K, torej niti poldrugi (1/4) % vseh izdatkov za prosveto. Izdatki za uk se dele letos tako:

visoke šole	18.140.999 K (28 %)
srednje „	25.616.845 „ (40 %)
učiteljske	5.169.251 „ (8 %)
ljudske šole	920.263 „ 1/4 %

V Avstriji je nad 900.000 otrok, ki ne pohajajo nobenih šol. 1519 občin je brez lastne ljudske šole, 1900 imamo takozvanih šol za silo. Povprečno odpade v Avstriji na vsakih 100 prebivalcev 29 takih, ki ne znajo ne čitati ne pisati; v Švici, Švediji, Danski, Norvegiji samo 1.

Izmed 2.200.000 kmetov v Avstriji, ki morajo plačevati osebno dohodarino, jih je le
58.000 z letnimi dohodki od 1.200 do 2.400 K
11.000 „ „ „ „ 2.400 „ 12.000 „
1.740 „ „ „ „ nad 12.000 K

Preostane torej nad dva milijona kmetov, katerih dohodki na leto so pod 1200 K — dva milijona kmetov v Avstriji je torej pravcati beračev.

Zaznamovati hočemo samo še nekaj podatkov iz splošne statistike. Pristavljati komentarov ne bo treba, ker številke govore več in ostreje kakor vsaka beseda.

Carina in davki nam podraže:

vsak kg mesa	za 35 ozir. 40 vin.
„ „ moke „	7 „
„ „ kruha „	7 „
„ „ soli „	22 „
„ „ sladkorja „	38 „
„ „ kave „	95 „

Kdor kupi torej vkup en kilogram moke, kruha, soli, mesa, sladkorja, kave, plača samih davkov naenkrat 2 K 9 h. Rodbina, ki potrebuje vsak teden te stvari v tej množini, plača državi samo tega davka v višini 108 K 68 h na leto. In kje so potem davki na petrolej, vozne listke, milo, tobak, pivo itd. itd. . . . ?

Spoznaj se sam!

(Dalje.)

D. Koroško.

Na razpolago mi je le knjiga: „Die wichtigsten Volksschulgesetze sammt den Lehrplänen für das Herzogthum Kärnten“ 1892.

Ta knjiga slovenskih šol na Koroškem ne pozna; ne pozna potem seveda tudi slovenskega učnega jezika. Normalni učni načrti (str. 102.—140.) poznajo le učni jezik (t. j. brez dvoma nemščina) in slovenski jezik na utrakvističnih šolah, in sicer le na eno- do štirirazrednicah; petrazrednih utrakvističnih šol pa sploh ni (str. 134). Toda za slovenski jezik v teh učnih načrtih za 1. in 2. šolsko leto ni nastavljena izrečno nobena ura, od 3. in do 8. leta pa po tri ure na teden.

Na strani 141. je „poseben učni načrt za slovenščino na utrakvističnih šolah Koroške“, kojega prvi odstavek je za vse šole enak. Prvi njegov del se glasi: „(1. in 2. šolsko leto). Vaje v branju in govorjenju. Nazorne in govorne vaje, ki se naslanjajo na opazovanje stvari iz okolice otrokove. Tej v slovenščini obravnavani nazorni tvarini slede sistematično urejene nemške govorne vaje, ki imajo namen, da otroka vpeljejo v nemščino. Učenci naj se nauče glasnikov in njihovih pisnih in tiskovnih znamenj v nemščini in slovenščini.“

kakor nomadi, t. j. pastirski narod. Vsaka družina ima do tisoč glav broječo čredo severnih jelenov in s temi hodijo iz kraja v kraj.

Jelenskemu Korjaku je severni jelen vse. On mu daje živčevje, on mu daje obleko, on mu služi kot vprežna živina. Črede severnih jelenov so njegovo edino bogatstvo, a tudi to je mnogokrat nestalno: pridejo bolezni, hudi snežni zameti, pomanjkanje mahovja, kuge — in stotine za stotinami teh živali pocepa v nekaj dneh ali tednih. Prej premožen jelenski Korjak postane siromak. Naseli se ob obrežje in se prične pečati z ribolovom: postal je obrežni Korjak. Drugače pa je prisiljen pridružiti se kakemu bogatemu jelenskemu Korjaku kot drug.

Pripomniti moramo ob tej priliki, da tod med bogatinom in siromakom daleč ni tolike razlike, kakor pri nas. Kultura stoji v teh krajih mnogo na prenizki stopnji, življenske razmere so mnogo preenostavne, potrebe veliko premajhne in preslabo izražene, da bi bilo razliko med bogatim in revnim tako zelo zapaziti. Bogatega Korjaka, katerega čreda jelenov šteje morda več tisoč glav, ne bo nihče na zunaj ločil od ubožnega. Oba živita v enakih odnošajih in bogatin si pri najboljši volji niti ne more dosti nabaviti, kar bi ga ločilo od reveža. Bogatin korjaški se loči od drugih kvečjem po tem, da ima — dvoje ali troje in tudi več žen, da pije čaj ali celo čaj s sladkorjem in da ima vedno tobak. To pa je tudi vse.

Iz vsega gorenjega je razvidno sledeče: Koroška, kjer biva še okoli 100.000 Slovencev, slovenskih deželnih šol sploh nima. (Kajti tudi one v Šmihelu, v Globasnici in v Št. Jakobu so sedaj takorekoč ubite! — Glej: M. Ražun, „V boj za slovensko šolo!“) Za Slovence so ustanovljene takozvane utrakvistične šole, na katerih pa je učni jezik tudi nemščina že od prvega šolskega leta sem. slovenščina pa se poučuje le kot predmet. — Le prvi nazorni nauk se ima po gorenjem predpisu vršiti v slovenščini, a slovenščina se ima čim prej mogoče — kot učni jezik — umakniti nemščini ter obravnavati le kot učni predmet. — In slovensko, duševno še nezrelo dete se ima koj prvo leto učiti slovenski in nemški brati in pisati in še tujega jezika, nemščine, toraj pet reči naenkrat! — Ni potreba človeku biti vzgojitelj, da vidi, da iz tega kupičenja predmetov v prvem šolskem letu ne more vzkliti nič dobrega, in naravna posledica temu je, da Koroška ljudska šola Slovencev — razen nadarjenjšim, ki zmorejo vse težkoče, — ne nudi one izobrazbe, katero bi jim imela po svojem namenu posredovati, in da vsled tega Slovenci na Koroškem morajo zaostajati v omiki za svojimi nemškimi sodeželeni.

Sploh pa je ta uredba ljudskega šolstva na slovenskem Koroškem v kričečem nasprotju z državnim temeljnim zakonom (čl. 19.), po katerem imajo vsi avstrijski narodi nedotakljivo pravico, izomikati se v svojem jeziku!

Ali koroških Slovencev ni mogoče več pripraviti do tega, da bi vsi v celoti to svojo pravico — zakonito sicer, a z najbrezobzirnejšo odločnostjo zahtevali? — in drugih Slovencev ne do tega, da bi zahteve koroških Slovencev smatrali za svoje zahteve in po tem prepričanju tudi odločno postopali?!

Mora biti mogoče, sicer bi bila slovenskemu narodu kot takemu — leta šteta!

Torej na delo — in sicer na trezno, vztrajno, mirno, a vendar odločno vsi, ki še nosite v sebi slovensko zavest!

Glede Koroške pa je pred vsem potrebno sledeče: Ali ima Koroška dežela slovenske rodoljube, ki bi nam stvarno na kratko opisali dejansko sedanje stanje ljudskega šolstva na slovenskem Koroškem, zbrali različne tozadevne odloke viš. šolskih oblastij, naslikali plodove delovanja sedanje ljudske šole v splošno kulturnem ter narodnem oziru*? — Prosimo!

Da pa se zbero nadalje vsi ti podatki in sicer ne samo iz Koroške, marveč iz vseh dežel, koder žive Slovenci, bi menda bilo primerno, da ustvari kateri slovenskih listov — recimo „Domovina“, začasno prilogo, v kateri bi se čim preje mogoče objavilo vse gradivo, tičeče se ljudskega šolstva po vsem Slovenskem, oziroma šolstva po Slovenskem sploh.

Šele potem, ko bode na spredaj opisani način zbrano vse gradivo, si bode mogoče napraviti resnično sliko o ljudskem šolstvu na Slovenskem. Vendar je že tudi iz tega, kar sem jaz tukaj zbral, razvidno sledeče: slovenščina izgublja vedno bolj in bolj tal tudi v ljudskih šolah na Slovenskem, posebno na Koroškem, Štajerskem in tudi na Kranjskem. Zanimarja se ne samo vsled tega, ker se preveč ur odmerja nemščini kot učnemu predmetu, marveč tudi vsled tega, ker jo nemščina vedno bolj izpodriva tudi kot učni jezik.

Namen vsemu temu polovičarskemu početju je germanizacija slovenskega naroda!

Ne trpi pa vsled tega samo slovenščina kot taka, marveč tudi splošna izobrazba slovenskega ljudstva. Da to — ne tujcem, marveč samim sebi

* Nekaj podatkov je že navedenih v izvrstni Rožunovi razpravi: „V boj za slovensko šolo!“ — A le malo!

Obrežni korjaki so se naselili v svojih kočah stalno; mesto jelenovega mesa imajo ribje. Severnega jelena mu v upregah nadomešča pes. Kar je onemu severni jelen, je temu pes. Pes je edino in neobhodno potrebno prometno sredstvo. Brez njega je obrežni Korjak v teh neizmernih močvirnih tundrah brez moči. In preko teh tunder mora, da zamenja svoje izdelke z izdelki drugih plemen. Kupčije s pomočjo denarja v teh krajih ne poznajo.

Menjujejo med seboj na eni strani jelenski korjaki z obrežnimi in obratno, na drugi strani Korjaki sploh s porusenimi prebivalci drugih krajev. Obrežni Korjak zamenjuje mast in kože morskih psov za čaj in tobak in železino, pri jelenskih Korjakih za kožuho, kajti kože severnih jelenov so edina stvar, ki jo je mogoče porabiti za oblačilo. Obrežni Korjaki hodijo po zimi tudi na lov, in sicer na medvede, volkove, lisice itd. in kože teh živali zamenjajo pri Rusih za čaj, tobak, železo (iz katerega izdelujejo nože) itd. Obrežni Korjaki vplivajo v trgovskem oziru posredovalno med Rusi in svojimi jelenskimi polubratmi.

Vsa trgovina je mogoča samo sredi zime, ker ob drugem času je promet vsled močvirja nemogoč.

Jelenski Korjaki pridejo na zimo v obrežne naselbine in si nabere vsega, kar potrebujejo za celo leto.

(Sledi.)

dokažemo, se vsi o tem prepričamo ter iz tega spoznanja črpamo novih moči za pametno in uspešno skupno narodno delo: zberimo po možnosti po vseh šolskih okoliših sledeče statistično gradivo, recimo 15 ali 20 let nazaj:

- Koliko učencev je pohajalo gotovo šolo?
- Koliko jih je ostalo doma?
- Koliko se jih je šlo na Nemško dalje nemščine učiti? (Koliko jih je študiralo in dokončalo študije?) — Kaj so danes eni in drugi, kakšna je njihova izobrazba na sploh, — ter v slovenščini in nemščini posebej?

Težavno bode to delo in ne morem pričakovati, da bi se dovršilo za vse slovensko ozemlje, A če se dovrši vsaj za 30 različnih in teritorialno raztresenih šolskih okolišev, bode dovolj gradiva za presojanje tega, koliko so vredne današnje ljudske šole za narod slovenski v posameznih deželah.

Da se slika izpopolni, je želeli, da nam podajajo statistiko tudi sodišča na Slovenskem: za različne prestopke, hudodelstva, koliko jih pride na domačine: na moške, na ženske, — v posameznih okrajih? Kakšna je delikventov izobrazba: splošna, jezikovna? Dalje podobna statistika iz jetnišnic!

To vse je ogromno delo in eden ali dva mu nista kos. Treba je, da se ga lotimo vsi, ki še gojimo vsaj nekaj upanja, da tudi za slovenski narod še ni vse izgubljeno, še ni prepozno, si zagotoviti bodočnost, **boljšo od sedanjosti.**

Zgoditi se pa mora poslednje edino na temeljitem in resničnem spoznavanju samega sebe; a storiti **to more in mora slovenski narod sam**, zaupajoč edino v Boga in v sebe, ter razvijajoč pri tem **vse svoje moči!**

Kaj pa me je pripravilo do tega, da stopam s temi razmotriranji in nasveti pred slovensko javnost? — Trdno prepričanje, da je v jezikovnem oziru napačna organizacija vsega našega šolstva (višjega in nižjega) kriva našega bednega** položaja **kot narod slovenski!**

In ako res hočemo ostati na božji zemlji še nadalje kot narod slovenski, je potreba, da začnemo s prestrojitvijo vsega našega šolstva v jezikovnem oziru. A tu moramo biti **vs**, kar nas je rodila slovenska mati, brez ozira na kronovine in različna osebna naziranja — na svojem mestu: vsi moramo združiti svoje moči v dosego tega velikega smotra, upoštevajoči lepe besede, ki jih je govoril prof. Sueß 28. suš. 1893 ob grobu Fischhofa: „Naj mlajši zarod nikdar ne pozabi, da je narod, ki nima plemenitih skupnih smotrov, revnejši kot srce, ki ne pozna ljubezni, revnejši kot vrt, ki ga nikdar ne obsije solnce. Kajti le to so sijajni, častni in slavni dnevi v vrveči zgodovini kakega ljudstva, ko se milijoni združijo v dosego kakšne velike in plemenite naloge, — in to so dnevi ponižanja, kadar je narod razdvojen in njegovi deli (stranke)

**) Narodna nezavednost in neodločnost mase slovenskega razumnštva vseh stanov v dejanskem življenju, deloma vsaj iz tega izvirajoča narodna nezavednost in mladenost širokih plasti slovenskega priprostega ljudstva — imenovanje nemških (ali nemški mislečih) višjih uradnikov v vseh strokah javne uprave po vsem Slovenskem, usiljevanje nemških uradnikov ali renegeatov tudi v vse nižje državne in deželne službe pri nas, imenovanje kolikor največ nemških učnih moči na vsa višja učilišča med Slovenci — slovenski izselanci vseh strok pa si morajo iskati v tujini zaslužka, oziroma dolgo služiti kot suplentje na domačih zavodih, — vsiljevanje nemščine po vseh uradih, v vsem javnem življenju (na pošti, na železnici i. p.) premnogokrat tudi v gmetno škodo prizadetih Slovencev, zapostavljanje in zatiranje pravih odločnih Slovencev, nezmožnost ustvariti si slovensko obrtništvo, slovensko trgovstvo, napredovati v poljedelstvu enako z drugimi narodi: vse to in še marsikaj drugega, kar tu ni izrecno povedano, je izraz bednega stanja slovenskega naroda.

Tuji dom.

Novela. — Spisal M. R. P. (Dalje.)

Mladi Mirtič je dvignil glavo in pogledal v Kimeža nenavadno začudeno, starec pa se je razjezil na mestu in vdaril z roko po mizi.

„To“ — je zaklical ogorčeno — „to je naravnost hudobno! Hudobno in krivično!“

„Jaz nikoli ne utrgujem! Če pa kdo ne zasluži, ne dobi denarja. Kaj naj plačujem komu tisti čas, v katerem pase lenobo?! Jaz bom sploh vse skupaj odslovil!“

Nato je govoril mladi Mirtič precej mirnejše, a vendar zelo resno.

„Jaz to zdaj sam opažam,“ — je dejal — „da imajo ti ljudje nekaj med seboj. Jaz bom skušal sploh priti na kak način tej stvari do dna.“

Kimež je miril in rekel, da je stvar sploh malenkostna in da je gibanje delavcev v tem času postalo že nekaj docela vsakdanjega.

„Ta tožba“ — se je izrazil mirno — „je brez pomena.“

Nežulja je prinesla nato na mizo večerjo, in Kimež je govoril takrat z Berto. Pravil je, da bo koncertiral prihodnji teden v mestu najslavnejši živeči virtuos na klavirju neki d'Albert. Omenil je, da bi se bilo umestno peljati ob tej priliki v mesto in ga poslušati.

gredo vsak za svojim posebnim smotrom, ali pa celo za svojim posebnim dobičkom: **to je pot v novo sužnost!**“

Proč torejs strankarstvom (klikarstvom) in skupno na delo za naše (slovensko) življenje!

O časopisju na Angleškem.

Je glas časopisja ljudski glas? Na to mnogokrat stavljen vprašanje že vsled tega ne moremo ničesar točnega odgovoriti, ker se niti glasu ljudstva niti časopisja ne da na katerikoli način konkretno meriti. Ljudski glas je kakor izbruhajoča sila zemeljske notranjosti: tiha, latentna energija, ki se pojavlja močnejše zday tu zday tam, ne da moremo določiti njene obsežnosti, bistva in namere. Tej prosti naradni sili sedi nasproti urednik v tih sobici: na eni strani slavnoznane škarje, na drugi lonec lepila, Svoje notranje, osebno prepričanje hoče podtakniti ljudstvu. Sugestivna moč vpliva več ali manj, ravna se po spretnosti in zgovornosti časnikarjevi, po njegovi sposobnosti, prepričavati ljudstvo — ali ta sugestivna moč ni neomejena. Do gotove mere preмага vse ovire, ki nasprotujejo njegovemu prepričanju, ali zadene tudi na ovire, katerih ne more premagati. Vsak časopisni političar mora neprestano korakati s tokom časa naprej; če zgubi zvezo, in naj se dela še tako duhovitega, zapade med staro šaro.

Oba: ljudski glas in časopisni glas sta navezana drug na drugega; včasih se tudi pobijata, ali samo v toliko, kolikor je treba medsebojne ureditve in poprave.

Tako razmerje med časopisjem in ljudstvom vlada vobče povsodi. Ako pravimo, da ima pri tem narodu časopisje večjo moč, pri drugem zopet manjši politični vpliv, imamo iskati povod temu ali v večji sugestibiliteti ljudske mase ali pa v večji sugestivni energiji njenega časopisja.

Splošno se povdarja, da nima na javno mnenje nikjer več na svetu časopisje toliko vpliva, kakor na Angleškem. Če pogledamo v najtemnejšo londonsko beznico ali na strehi omnibusov sedečega najpriprostejšega delavca vtopljenega v svoj krajcarski časopis, od jutra do poznega večera trajajoče prodajanje časopisov, ki so jedva prišli iz tiskarne, če pregledamo vsestranstvo, množico in velikansko reklamo angleških časopisov, se nam gorenja trditve potrjuje sama po sebi. Zdi se, da je globoka individualnost vzgoje in značaja Angležev nekaj nasprotujočega sugestiji po časopisju, a v resnici je ravno obratno. Res se zelo poudarja individualnost, vsakemu človeku lastna posbnost, a po drugi strani se zato tembolj zanemarja znanstveno izobrazbo.

Premalo objektivne razsodnosti leži v značaju Angleža, in zato je ta samozavestni in nase ponosni Britanec tako dovteten vplivu po časopisju. Anglež ima nam popolnoma nerazumljivo spoštovanje pred vsako tiskano črko. Na Nemškem imajo pregovor: laže, kakor bi bilo tiskano. Sidnep Whitman pravi v svoji knjigi „Imperial Germany“, da bi na Angleškem tak pregovor ne mogel nastati.

Ob tem zelo napetem času med Nemčijo in Anglijo, ko si prizadeva angleški kralj na vse načine, da doseže popolno osamljenje Nemčije, je seveda tudi angleško časopisje precej v ognju proti Nemčiji. Nemški listi pišejo zato kaj radi zdaj o „lažljivosti“ angleškega časopisja. Toda ravno angleško časopisje na celem svetu najmanj laže. Zlasti pa je kaka laž o notranje političnih ali celo zasebnih zadevah posameznikov malodane izključena, kajti vsako obrekovanje, grdenje in klevetanje po časopisih angleške postave kategorično in silno ostro kaznujejo. Zavijanje besed in izgovarjanje ne pomaga nič.

„To bi bilo krasno“ — je rekla Berta precej živahno — „jaz bom skušala, da ga pojdem poslušati.“

In zvečer, ko je sedela že ve postelji, je pričela pripovedovati soprogu o virtuožu, ki bo igral prihodnji teden v mestu.

„Takrat pojdeva v mesto, ali ne?“ — je vprašala, a Mirtič je zamahnil nervozno z roko in dostavil nato skoro vznemirjeno:

„Ne nadleguj me, prosim te, s temi malenkostmi! Zday klavir, zday šivilja, zday virtuos — to je strašno!“

Berto so zadele besede neprijetno in jo odtujevale od ljudi in kraja, Mirtič pa ni mislil nato, ampak na bodočnost, ki se mu je zdela v tistih časih vsa preteča in plasnja. Dozdevalo se mu je, da se vali iz dalje nekaj silnega in strašnega obenem. Prišlo bo nenadoma in vse razrušilo. In to domnevanje je bilo upravičeno.

Baš tisti večer so se na skrivaj sešli delavci v samotni trški gostilni, pozno v noč so govorili, burno odobrvali in sklepalni in se razšli še proti jutru s temnimi načrti. Tih so se razšli na vse strani kakor sence, samo tuintam so se ozrle proti opekarni in pilarni sovražne oči, pesti so se stisnile same od sebe in skozi stisnjene ustnice je odhitela v jutranji mrak pridušena kletev.

IX.

Nekega večera potem v jeseni — stari Mirtič je bil odslovil takrat vse delavce, delo je stalo, in zato je vladal

Tudi je angleško časopisje napram vsemu drugemu na svetu zelo resnicoljubno. Vsak list ima skoro posebno rubriko pod naslovom „letters to theeditor“, kjer objavljajo uredniki z največjo korektnostjo vse, kar dobi količkaj primernege iz ljudstva kot „glas iz občinstva“. Pri tem se prav nič ne ozirajo, ali odgovarjajo v tem delu sprejeti dopisi tendencam listu ali ne, ali jih pobijajo ali hvalijo. Tudi napram svojim sotrudnikom so uredništva mnogo bolj obzirna in kavalirska, kakor je drugod. „Se ne strinja popopolnoma z našim naziranjem in zato ne moremo priobčiti“ — tako okostenel in filisterski ni angleški urednik.

Ta ljubezen in spoštovanje pred mnenjem nasprotnika omogoča prav živahno vez med uredništvom in ljudstvom. Zato pa je tudi vpliv časopisja na ljudstvo tako velik. Obenem se obvaruje časopisje šablona vsled lepo odmerjenega uredniškega naziranja. Angleško časopisje torej ni doktrinarno.

Kar se tiče zunanje politike, priznamo, da je angleško časopisje precej slabo urejeno. Angleži kot zelo praktični ljudje, imajo malo zmisla za učenje tujih razmer; zato dobimo čestokrat najinteligentnejše ljudi, ki imajo o položaju v tujih državah zelo naivne pojme. Anglež sicer mnogo potuje, a največ po svojih kolonijah ali pa s karto potovalnih uradov, ki mu predpisujejo celo v katerem hotelu mora bivati, koliko časa sme potrositi v tem muzeju, koliko tam itd. Zato se Anglež tudi v domače razmere tujih dežela jako malo vmešava: to prepušča svojim diplomatom.

Angleški časopisi pošiljajo sicer z veliko radodarnostjo svoje posebne poročevalce v vse vojne, k vsem ekspedicijam bodisi v Šaharo ali na južni tečaj; znani so celo slučajni, ko so dali veliki angleški listi raznim učenjakom ves denar na razpolago, samo da so napravili poučne ekspedicije v doslej nepoznane pokrajine, s pogojem, da objavijo poročila te ekspedicije najprej v njih listu — angleški urednik ima tudi v tem oziru le praktično korist pred očmi.

V celoti moramo torej priznati angleškemu časopisju prednost pred vsemi drugimi svetovnimi časopisi.

Politični pregled.

Republika ali monarhija?

Pred nekaj dnevi so raznesli slovenski časniki iz Gorice vest, da so oblasti zaprle slovenskega delavca Ropasa, očeta šestih otrok, zaradi veleizdajskih prepokov. Kaj je storil Ropas? Kaj šest tednov prej je dejal, da je republika samo posledica demokracije, ali da je republika primernejša in boljša državna oblika nego monarhija.

Res je, da se je državna oblast že neštokrat kruto blamirala, ali malo tako poniževalnih dogodov je v njeni zgodovini, kakor so ta preganjanja zaradi veleizdajstva. Če se kakemu državnemu pravdniku zazdi, da premalo hitro avanzira; če misli, da mu pristoji posebno odlikovanje; če misli, da so ljudje kakor čreda živine, ki ima pasti na njegov migljaj na kolena — dobro! Ali s kako pravico se daje takim ljudem oblast, zapirati tako že po sebi nedolžne ljudi, kakor je kak Ropas? Postave iz minulih stoletij so prava črna pika v avstrijski državi in celo pravosodni miuister pripravlja nov zakonik — pri nas pa se te postave še vedno tako rigorozno upražuje in izrablja, kakor tedaj, ko o kakem ljudskem spoštovanju vodilni krogi v Avstriji sploh pojma niso imeli. Sledeje se je danes hvala Bogu že precej izpremenilo po — ljudski zaslugi.

Ropas je torej moral v zapor, ker je pretela pravdniku nevarnost, da mu zbeži lov preko meje, ki je od Gorice le nekaj ur oddaljena.

Velik mir široko na okoli — je sedela Berta sama v sobi. V naslonjaču je sedela, ki je stal v kotu pri vratih, strmela v mrak, ki se je gostil po sobi boljbolj in čutila v prsih nekakšno bolno hrepenenje. Včasih je vzdihnila nevede in zdelo se ji je, kakor bi imela za sabo nekaj silno žalostnega, ki jo zasleduje po usodi od rojstva.

Zunaj je bil hladen in jasen jesenski večer. Na visokem nebu so gorele zvezde, a lune ni bilo med njimi in zato je bila tema zelo gosta. Velika tišina je vladala po vsi naravi. Po dolinah in gorah je bilo vse mrtvo, polja so stala prazna, tuintam je sušila med orumenelo travo zakasnela roža in po gozdovih je odpadalo rdečerumeno in velo listje. Neprenehoma se je čulo rahlo trkanje velik listov, ki so se utrgali od vej v vrhu, na spodnje veje in zatem rahel šum tistih, ki so padali v množico drugih na gozdnih tleh.

Takrat ko se je stemnilo do dobrega, in je hotela Berta vstati in prižgati luč, je vdaril skozi zaprta okna nenadoma velik hrup. Čulo se je kričanje, splošno nerazločno, a tuintam so se začuli nekateri močni klici popolnoma dobro.

„Daj nam kruha, ki se rediš od naših žuljev!“

Berta se je stisnila vsa plašna v naslonjač nazaj in drhtela mahoma po vsem telesu.

Klici so se ponavljali vedno hrupnejše in hrupnejše, spodaj nekje so zažvenketale šipe, potem menda v oknu

Dnevne vesti

a) domače.

Mi mislimo, da imajo sodne oblasti ne samo nalogo, prejemanje iz ljudskih denarjev svojo plačo, ampak tudi vsaj toliko se živeti v razmere, kjer imajo svoj delokrog, da znajo razločevati črno od belega. Odkod potem smešna pretveza. Ropas zna ubežati; odkod potem strah, da bi znal pr-govoriti priče — katere? — ako je oblast tako trdno prepričana o njegovi krivdi? Če so dokazi tu, potem se ni mogoče izgovarjati ne z begom ne s pričami; ako pa nima oblast striktnih dokazov, da je izvršil imenovani slovenski delavec kak tak prestop, kakor mu ga je očitala, — kako more potem tako priprosteža moža, očeta mnogoštevilne rodbine, tirati v ječo?

Očitki veleizdajstva niso na Slovenskem nič novega. Spominjamo samo na leto 1884., ko so prijeli v Ljubljani celo vrsto slovenskih obrtnikov zaradi — anarhizma. Človek bi se danes smejal na glas, da ni dogodek sam na sebi tako krut. — Vsa komedija, se je končala seve z velikim faskom in bi se danes še z večjim. Nam se vedno bolj zdi, da je tudi aretacija Ropasa iste baže.

Resnično pa nas je razveselilo, da se je našel tu slovenski odvetnik, ki se je potegnil tako energično za pravico in prostost slovenskega delavca.

Končno še nekaj: če je dejal Ropas, da je republika boljša državna oblika nego monarhija, more dokazati slavna c. kr. sodna oblast, da je monarhija boljša? Kaj niti o takih stvareh ne bomo smeli govoriti, samo zato, ker daje uradniku kruh monarhija in ne republika? So li gotovi ljudje, tako okosteneli ljudje, da jih je sam paragraf in nič srca? O sočutju do slovenskega delavca in očeta niti ne govorimo — pred tako visokim gospodom, kakor jih dobimo v avstrijski justici.

Proračunska debata.

Vsakokrat, kadar predlože prijelj svoje proračune se razvije živahna debata o celi vrsti vprašanj, ki so baš ob času aktualna. Ako so se vse stranke s posebno živahnostjo udeležile razprave o priliki predlaganja proračuna po nemškem kancelarju, se je to zgodilo največ vsled visoke državnoopravne stopnje, ki jo zavzema vsakokratni kancelar na Nemškem. On odloča predvsem tek in tok zunanji politiki — in resnično, ob času je to vprašanje za Nemčijo najbolj preporno.

Imeli smo že večkrat priliko omenjati, kako pripravljala Angleška popolno osamljenje Nemčije. Angleški kralj se je podal sam na pot v Francijo, Španijo in Italijo, da pridobi te države za-se, na škodo Nemčiji. Danes nima Nemčija nobene države več, na katero bi se lahko zanesla da ji v slučaju potrebe pomaga. Samo ena dela v celi Evropi izjemo: avstrijska vlada.

Že lani je posredovala Avstrija v konferenci zaradi Maroke v Algeciras v prilog Nemčije, in kakor se kaže sedaj, hoče zopet za korist Nemčije v ogenj...

Državni kancelar in zagovorniki raznih strank v nemškem državnem zboru so vsi nenavadno mirno govorili, brez nervoznosti, brez tistega udarjanja na prsi, kakor smo ga vajeni čuti in videti v nemškem parlamentu. Govorniki neke notranje poparjenosti niso mogli prekrivati. Izoliranje Nemčije se resnično izvaja, in naj kancelar Bülow še tako zakriva in zavija dejstva, ki spričujejo nakano Anglije, ki se je pričela bližati v zadnjem času tudi že Rusiji. Utis, ki ga je napravila razprava o izoliranju Nemčije v nemški javnosti je, kolikor se sploh o tem govoriti more, precej ugoden. Celotna socialisti so nekam zadovoljni. Vsi so namreč v strahu za svoje nemštvo in zato se stari nasprotniki zopet prijazneje gledajo.

sosednje sobe, in nato je priletel skozi zaprto okno v Bertino sobo debel kamen. Sipe so zažvenketale, padle zvoneč na tla, kamen je vdaril močno ob mizo, padel iz nje na stol in se zakotalil končno po tleh proti durim.

Berta je vstala vsa trepetajoča, odšla naglo skozi vrata in zaklicala zunaj na hodniku na pomoč s silno plašnim glasom. Od nasprotne strani je pritekla stara Nežulja, sive lase je imela vse razmršene, na levi nogi ni imela copate, ampak samo belo nogavico, tekla je proti Berti in kričala z jokavim glasom.

„Sveta Trojica nam pomagaj! — Kje sta gospodarja? — Delavci bodo oba ubili. — Kje so gospa, naj grede brž, da jih skrivam! — Sveta Pomagalka, ti nam stoj ob tej uri na strani! — Delavci bodo vse pobili! — Pravični Bog jih kaznuj! — Zapri vežne duri, Jernej, če ni prepozno!“

Jernej je gledal plašno iz kuhinje, letel po stopnjicah dol in zaprl potem hrupoma vežna vrata. Nežulja je pobila Berto krčevito za roko in jo vlekla nato siloma seboj, potem odprla neka vrata ob stopnjicah v podrešje in jo potisnila siloma v ozek in tesen prostor, kjer so bila vsa tla pokrita z zarjavelim železjem, prašnimi ostanke polomljenih stolov, izrabljenih metel, nerabne lončene posode in sličnih stvari. Berta ni imela kam stopiti, zato je sedla vznak in se opraskala pri tem na desni roki. Potem je tipala krog sebe po prašnih in s pajčevino prepreženih ozkih stenah, končno nekako vstala in poslušala potem za zakljenjenimi durmi, kaj se godi po hiši. Po životu se je še vedno vsa tresla, v oči so ji stopile nenadoma solze in vprašala je skoro glasno, kaj ji hočejo. (Sledi.)

— „Ožigosanje po zaslugi.“ V predzadnji številki smo objavili pregledno tabelo kandidatur v 24 slovenskih volilnih okrajih. Razdeljeni so kandidati po svojem političnem programu, kar je konstatiral tud „Slov. Nar.“, ki nas je vsled tega pregleda tako strahovito napadel, da smo se skoro prestrašili. Da je avtor dotične notice v politiki vsaj toliko verziran, da je spoznal po kakem načelu smo delili kandidate, nas jako veseli, ker drugače bi resno z njim niti razpravljati ne mogli, oziroma ga poučiti, ker ti gospodje o učenosti tako radi govore. Je namreč star trik, da se prav veliko govori o stvari, ki je človek nič nima. Siromak, ki bi rad veljal za bogatega, bo vedno govoril pred ljudmi o denarju, da napravi utis, kako mnogo ga ima; človek ki nič ni, se tujim ljudem predstavlja kot „doktor“ itd. Tako je tudi s to učenostjo pri „Slov. Narodu“. Ljudje, ki jim uredništvo ni drugega nego kos kruha, bi to radi zakrili pa govore o — učenosti. S tem prikrijejo pa se nekaj: svojo plitvost. Smelo pa je, da se sploh drzne list, kakor „Slov. Nar.“ ki je tako neštokrat natolceval, sumničil, obrekoval itd. še komu očitati. Ali stvar je zopet tako, kakor z učenostjo. Sumniči drugega, da izgledaš sam čist! Toda nevednost, površnost in zlobnost očitamo lahko mi na podlagi „Narodove“ notice tistim, ki jo hočejo podkicati nam. Prvič je vsak štajerčianski kandidat izrecno zaznamenovan kot nemški renegat, ampak njihov političen program je liberalen in je tudi Seifritz kandidat „Štajerca“; dotični gospod avtor naj se samo potrudi pogledati predzadnjega „Štajerca“, torej je vsak zloben namen z naše strani a priori bil izključen; drugič pa podgrajski istrski volilni okraj, kjer kandidira prof. Mandič ni slovenski, ampak srbohrvatski, kar se gosp. avtor notice v „Slov. Nar.“ zopet lahko pouči iz cele vrste tolmačev za volilce, ki bo, kar se pouka tiče, nanj blagodejno vplival. — Da je bil vpisan mesto Rybafa Gregorin, je zgolj formalna stvar; niti za to opombo ne moremo biti „Slov. Nar.“ hvaležni, ker smo pomoto nekaj dni prej videli, kakor jo je iztaknil „Slov. Nar.“. Radovedni smo pri vsem samo na višek strupenosti, če bi nas „Slov. Nar.“ „ožigosal po zaslugi“ kar pa nam je milostno prizanesel. Hvala!

— „Sl. Narod“ je zadnji čas silovito nervozen. Kako tudi ne. Volitve so tu, in treba je reševati liberalne kandidate pred opravičenimi in neopravičenimi napadi, ki se kakor toča usujajo iz predalov raznobojnih slovenskih listov in lističev in naj si so ti tudi še tako skromni kot je Nova Doba — kateri je „Sl. Narod“ že večkrat obljuboval suvereno ignoriranje. No mi „mladi“ okoli Nove Dobe ne pišemo vanjo, da bi se Sl. Narodu zahotelo tuintam ob nas izpodtakniti se, ter bi tako prišli do dvomljive časti, postati saj nekoliko interesantni, ali da bi vsi postali tako mimogrede deležni pažnje slovenske javnosti, ki mora danes ali jutri že biti pripravljena, da Nove Dobe ni več. Preminula ali ne, poginila gotovo ne bode kakor pričakuje Sl. Narod. Komur želijo smrt, ta navadno dolgo živi; zlasti če se take pobožne želje zalijajo z „gnojnico“. (Prosimo oproščenja, to besedo je rabil namreč „Narod“). „Sl. Narod“ pretečene srede se namreč jezi, zaradi naše razpredelnice o državnozbornih kandidaturah po slovenskem ozemlju. Jezi se da smo dali slovenske liberalce v isto kolono (koš) s „slovenen-freundlich“ kandidatom koroškim na eni, ter „Štajerčianski na drugi strani. Ja, gospoda, program je program, in program slov. liberalcev je v bistvu do pičice tak kakor oni znanega Linhartarja. Vsako stranko imenujemo po njenem bistvu. Liberalizem je ravnokako internacionalen kakor klerikalizem ali soc. demokracija. Razloček je samo ta, da so tu slovenski liberalci — kakor se pristaši narodno-napredne stranke od „Sl. Naroda“ dosledno nazivljejo — tam pa nemškutarški liberalci. Ali ne tako? Ne čisto. Pozabili smo, da liberalcev na Slovenskem pač nič več ni. Zato je prav umestna lekeja „Novi Dobi“, ki čenča o liberalnih kandidatih. Sl. liberalci prominili so že davno pred rojstvom „Nove Dobe“. Danes ni enega kandidata na Slovenskem, ki bi se upal razvijati lansko jesen v Narodnem domu revidirani liberalni program. Niti Ivan Hribar ne. Z dr. Tavčarjem je legel zadnji odkritosrečni liberalcev v politični grob. Sedaj pa smo celo doživeli čudo, da „Sl. Narod“ protestuje, ako njegove kandidate imenujemo „liberalce“. Do 14. majnika bodo ti kandidati ravno prišli do tega, da sami ne bodo vedeli, kaj so. „Liberalizem nastopa razbit, nejasen in nezvest sam sebi, brez organizacije, brez načel, brez programa. Isti pojav pod raznimi imeni, temeljna nesoglasja med voditelji samimi, obupnost in nedelavnost. Kar zmore le načelno in vztrajno delo, to naj nadomešča navdušenje“ — tako „Naši Zapiski“.

— **Gospodarstvo na ljubljanskem magistratu.** Ker nam je došel od merodajne strani dopis, čes da je vendar nemogoče, da se praktičira pri taki javni upravi, kakor je ljubljanska občina pod županovanjem Ivana Hribarja, tako sinekuristično gospodarstvo, kjer se ne glede na zmožnost ne na javno korist ampak zgolj na familjerne potrebe raznih voditeljskih prvakov, izjavljamo še enkrat, da je žal vse do pičice resnično, kar smo pisali o teh

obilih sinekurah na magistratu. Živimo jih le davkopljačevalci. Za danes naj omenjamo iz te obilice samo en primer: ko je bila razpisana nanovo ustanovljena služba nekega tržnega komisarja, za katero se je zahtevalo absolvanje takozvanega Lebensmittellkurza, ki ga izvrši vsak pridlen medicinee ali veterinarce poleg svojih študij kot posttranski predmet (tečaj traja samo nekaj tednov), se je oglasilo za to službo tudi nekaj zdravnikov z doktorsko diplomom. Na informacije teh zdravnikov če bi mogli dobiti to službo se jim je odgovorilo, da bo ta le minimalno plačana in da je pod zdravniško častjo prositi za to mesto. Zakaj se je govorilo tako? Ker je bila služba ustvarjena samo sinu nekega prvaka na ljubo, da pride do kruha, ker je študiral blizu dvajset let medicino, a ni mogel napraviti nobenih izpitov. Na magistrat ž njim, ker je drugje neporaben. Dali so ga v osmi činovni razred, kakor majorje in vlekel je iz žepa davkopljačevalcev na leto minimalno 3200 kron. Da je bila stvar le sinekura, je razvidno ne samo iz njegovega imena, ne samo iz njegove nesposobnosti, ampak tudi iz načina, kako so ga premestili v zadnjem času v boljše plačano magistratno službo, ki ima z njegovim prejšnjim resorom ravno toliko zveze kakor zajec razuma za boben. Tako gospodarstvo in oškodovanje javnosti v obče in posebej še davkopljačevalcev se imenuje torej „doslej nepremagljiva trdnjava slovenskega naprednjaštva in svobodomiselnosti“. Ali v dno duše nas mora biti sram takega slovenstva, takega naprednjaštva in take svobodomiselnosti!

— **Iz krogov Žirovnikovih volilcev** nam pišejo: Z ozirom na notice v „Novi Dobi“ z dne 27. aprila t. l. pod zaglavjem: „Nadučitelj v Št. Vidu“ podajamo sledeče pojasnilo: Da je kandidatura g. J. Žirovnika za državnozbornskega poslanca neodvisna, priča dejstvo, da ni hotel sprejeti opetovano mu ponudene kandidature od liberalne stranke. Ko je namreč narodnonapredna stranka vzela v svoj program „ločitev cerkve od države“ in se zavzela za svobodno šolo, je g. Žirovnik protestoval proti temu ter predlagal, da se naj stranka ne vtika v verske zadeve, pač pa zahteva, da tudi cerkev ne zlorablja vere v politične namene. V splošnem obstoji njegov program v tem, da se z vso le njemu lastno energijo zavzema 1. za dobro vzgojo in 2. za temeljit stanovski poduk naroda na krščanski podlagi. Kajti le to more dovesti narod do blagostanja in samostojnosti. Ker ta vrli mož živi in deluje med nami že lepo število let, imamo nebroj dokazov, da svojega programa nima le na jeziku, temveč, da ga z najlepšimi uspehi dejansko izvršuje skozi vsa leta, odkar je med nami. Kot odgojitelj preobrazil je vso faro tako, da se namesto pretepev sliši lepo petje, njegova podučna predavanja so pa spodrnila ponočevanja in kvantanje, Poleg tega je pa vseskozi vneto in uspešno deloval na gospodarskem polju. Zato bomo pa vsi zavedni neodvisni volilci ljubljanske okolice dne 14. maja volili g. Jankota Žirovnika nadučitelja v Št. Vidu za državnozbornskega poslanca. Kajti le to je mož, od katerega upamo, da se bo resnično potegoval za naše koristi.

Neodvisni volilci.

— **Na koncertu „Glasb. Matice“** dne 7. in 8. t. m. opetovano opozarjamo. Izvajal se bode svetovnoznani Verdijev „Requiem“ (črna maša). Imenuje se tako po začetnih besedah „Requiem aeternam dona eis, Domine“. „Glorije“ ni, namesto nje se moli „Dies irae“ (sodni dan). Na koncu se poje „Libera me, Domine“. Verdi je zložil „Requiem“ l. 1874. za obletnico smrti slavnega laškega pesnika Manzonia v dobi, ko je bil po „Aidi“ (1871.) na vrhuncu svoje slave. Vstopnice, ki jih občinstvo že marljivo kupuje, se dobe v trafikli gospe Češarkove v Šelemburgovih ulicah po 1 K do 6 K. Poleg štirih solistov sodeluje pevski zbor z 210 pevskami in pevci in 74 mož močen orkester; vseh sodelujočih je torej 289.

— **Iz sodne službe.** Prestavljeni so sodni pristavi dr. Rihard Tšech in dr. Jurij Račič (oba ljubljanska Nemca) prvi iz Šoštanja, drugi iz Ptuja — v Celje; Franc Pernuš iz Metlike v Litijo, dr. Ingruber iz Št. Pavla v Radgono. Imenovani so za pristave dr. Fr. Bicek za Metliko, dr. Janko Polec za Trebnje, dr. Ivan Tertnik za Šoštanj in Ernst Stöckl (ljubljanški Nemec) za Črnomelj.

— **Liberalni strah.** V Logatecu se je vršil minulo nedeljo shod, na katerem je nastopila cela vrsta govornikov za neodvisnega kandidata Grudna. Kakšen švindal je ta neodvisnost izpričuje dejstvo, da se ni dovolila socialnemu kandidatu Kopaču niti kratka izjava, čes, da je shod samo za narodnonapredne volilce. Toda o tem smo si že itak davno na čistem, ali nekaj drugega je značilnega: ljubljanski župan, ad v o k a t Novak, n o t a r Pegan... — vsem je zlezlo sree v hlače pred priprostim železničarjem Kopačem. Morda pa stoji tudi to kje v liberalnem programu. V mislih imamo namreč točko o strahopeljivosti. Pa tudi honetni so liberalci kaj malo: socialisti dade na vsakem svojem shodu liberalcu besedo, če jo le želi; in ko sta bila v Ljubljani zapored dva liberalna shoda razbita, so sklicali socialisti poseben shod, samo da so mogli liberalci javno povedati to, kar na svojih shodih niso utegnili. Ali saj se pravi: nehvaležnost je plačilo sveta.

— **Kam privede pretep med fanti.** Koncem minulega meseca je nastal v neki gostilni v Hotavljah na Gorenjskem prepričan pretep med fantom Jakobom Homecem in tovariši iz Dolenje Dobrave, potem Francem Šubicem iz Dobena, Andrejem Mrakom iz Gorenjega Brda in Francem in Matevžem Demšarjem iz Hlavčih. Njiv zaradi peres. Homec je zabodel trikrat smrtonono varno Franca Šubica. Mrak je z dolgim kolom hotel udariti Homeca, a je zadel Demšarja, ki se je nezavesten zgrudil in težko da bi okrevaj. Sploh so se fantje tako pretepali med seboj, da niso vedeli od koga je kdo dobil udarce in rane. Trije leže, Homec pa sedi v preiskovalnem zaporu v Škofji Loki.

— **Slavnost v Belokrajini.** O Binkoštih odkrijejo v Vinici pri Črnomlju spominško ploščo hrvatskemu učitelju in pisatelju ranjkemu Ludoviku Tomšiču, ki je bil tam doma. Slavnosti se udeležijo hrvatska in slovenska učiteljska društva in druge korporacije.

— **Novo znamke.** S 1. junijem 1907 stopijo v promet poštne znamke po 12 vinarjev, katere so vijoličaste barve in imajo enako podobo, kakor znamke po 10 do 30 v, ki so sedaj že v prometu. To novo vrsto znamk rabilo se bo osobito za frankovanje tovornih in denarnih pisem. Od omenjenega dne dobijo se pri vseh poštah uradih in prodajalcih poštah vrednostnic.

— **Slovenščina pri mariborskih trgovcih.** Znano je, da se v trgovskem stanu slovenščina precej slabo spoštuje. V Ljubljani imajo velike „narodne“ trgovine, ki vodijo nekatero vse svoje knjige v nemškem jeziku. Mnogo slabše se seveda seveda drugod, zlasti pa v obmejnih krajih, kjer je trgovec pravi emprij pomemčevanja in zna slovenski samo tedaj, kadar se mu gre za slovenski denar. Da je temu tako, nam dokazuje tudi zadnja celjska „Domovina“, ki piše: Če je treba v Mariboru bodisi od mestnega sveta, bodisi od katere druge strani prizadati Slovence kako krivico, so nemški trgovci prvi, ki ponudijo svojo pomoč nasproti Slovincem. Kjer le morejo, pokazuje svoje sovraštvo do nas, in Wastian ima med njimi svoje najzvestejše privržence. Ali pa so tem gospodom Slovinci in slovenščina vedno tako zoprni? Kaj se! Če tujec, ki ne pozna natančneje mariborskih razmer, pride v soboto k nam v mesto ter gre skozi gospodarsko ulico, se bode moral čuditi, kako si upaja to časopisi pisati, da ni v Mariboru slovenskega trgovstva in obrtništva, ko pa vidi pred trgovino stati ali trgovca samega ali pomočnika, ki pridno vabita mimogredoče kmete in kmetice v štacuno in to v — slovenščini „Mati, pojte k men' kupit, imam fajni tihline, bom vam fal zarajto“ ti bje na ušesa, koder greš. Zdaj pa naj še kdo trdi, da naši nemški trgovci nimajo radi slovenskega kmeta. Ko se jim gre za svoj žep, takrat se delajo prijatelje slovenskega kmeta ter ga hočejo s slovenščino, naj si še bo s tako slabo, zvabiti na limance. Seveda, slovenski groši jim dišijo. Zdaj pa si ogledimo slovenščino teh trgovcev! Pred kratkim se je preselil trgovec z manufakturo Anton Strohmayer s svojo trgovino „pri zvezdi“ k „škofu“. Dal je tiskati dvojezične listke in je prilepil na durih in oknih prejšnje trgovine. In tukaj si lahko bral novo slovenščino: „Prestavil sem si iz mojim blagom gospodske ulice“. Potem pa naj še kdo reče, da imajo nemški listi prav, če pišejo da ljudstvo ne razume te nove slovenščine. Gotovo, take slovenščine tudi ne more razumeti. Gospodje pač mislijo, če je le nekaj slovenskih besed, potem se že vjame neumni kmet. A zmotili se bodete! Ljudstvo se jame probujati in bo kmalu začelo razločevati narodne trgovce od onih, ki jim je le za slovenski denar, drugače pa so najhujši nasprotniki. Isti časi, ko so še nekateri današnji mogotei v Mariboru prišli s krošnjo na hrbtu v mesto, kjer so potem od slovenskih grošev obogateli, so že minuli. Kmetje ne dajte se vjeti, ampak zahajajte k narodnim trgovcem.

— **Diletantske predstave na Spodnje Štajerskem.** Dasi je vsa javnost napeta zaradi izredno hudega volilnega boja, vendar se uprizarja tudi zdaj precej gledaliških predstav med nami. Vsak trud in požrtvovalnost igralcev, režiserjev in drugih sotrudnikov zasluži v vsakem ozirju posebno hvalo, ker izvršujejo s tem jako lepo in potrebno narodno delo. To nedeljo se vrši zopet dvoje gledaliških predstav, in sicer v Brežicah in v Št. Vidu pri Grobelnem. V Brežicah prirede diletanti ob 4. uri popoldne še enkrat izbornu uspelo igro „Prvi“. Čisti dobiček so naklonili brežiškemu „Sokolu“ za izlet v Prago, ki pošlje tja celo vrsto najboljših telovadcev. Tako daljni zlet, ki je za Slovence častna stvar za povrnitev velikanskega obiska bratov Čehov v Ljubljani, zahteva mnogo denarnih žrtv. Društvena blagajna je menda po lanski vsesokolski slavnosti v Brežicah, ki jo je zalibog dež tako občutljivo motil, skoro prazna. Zato z veseljem pozdravljamo požrtvovalno delo brežiških diletantov in apelujemo ob enem na celo slovensko Posavje, da tudi to pot, in sicer z največjim obiskom gledališke igre, ki bo gotovo vsakemu nudila par veselih uric, podpira brežiškega „Sokola“. Dajte društvu, ki je z neumornim sokolskim delom vzdramilo slovenski ponos in narodno zavest vsega Posavja, dajte mu izdatne materialne opore! V Št. Vidu pri Grobelnem se „Divji Lovci“, narodni igrokaz v štirih dejanjih s petjem, na splošno željo ponovi ob 3 uri. Sodelujejo tudi tamburaši. O predstavi „Na ogledih“, ki

se je vršila dne 14. t. m. na Gomilskem po zaslugi ondotnega Bralnega društva, se poroča, da je kaj dobro uspela. Vsi diletantje so prav povoljno rešili svoje vloge. Čuditi se je bilo, kako sigurno so se vedli na odru. Dasi je bilo vreme neugodno, zasedeni so bili vsi prostori do zadnjega kotička. Navzočih je bilo nad 300 gledalcev. Igra je povzročila mnogo smeha in poštene zabave. Sodelovali so tudi braslovški tamburaši, ki so spretno svirali med posameznimi prizori.

— **Izpred porotnega sodišča v Celju.** Obsojen je bil na petletno ječo telesno in tudi nekoliko duševno zaostali 34letni Franc Krumpak iz šmarske okolice, ker je zažgal posestniku Pogelšku gospodarska poslopja. Hotel je namreč preprečiti ženitev svojega brata s Pogelškovo hčerko, ker ga ta baje ni rada videla. — Na devet let je bil obsojen nevarni vlomilec in tat, 47letni Jožef Oset iz Šmarja ob juž. žel. Kradel je po Tirolskem, Solnograškem, Primorskem, Koroškem in Štajerskem. Prijeli so ga lani 7. septembra, ko je zvršil roparski napad na dekana v Wildonu. Svoje „rokodelstvo“ je začel s 16 letom in je presedel že 21 let v ječi. Lani 14. aprila je vlomil v župnišče v Žičah, 7. avgusta pa v graščino Novo Celje grofa Salma, 30. avgusta v župnišče v Vojniku, 1. septembra v Št. Pavlu pri Preboldu. Povsod je odnesel vrednostne reči in tudi mnogo denarja.

— **Nesreča pri nabiranju suhlj drv.** 17letna posestnikova hči Ana Plahuta je nabirala vrh strme skale v Loki pri Zidanem mostu suha drva. Pri tem se ji spodrsne in dekle pade 59 m globoko. Zlomila si je levo roko.

— **Utopljenec v Muri.** Utopljenca so potegnili iz Mure v občini Sladka gora blizo Omureka. Mrlič je ležal že dolgo časa v vodi. Kdo je se ne ve.

— **Občine, uradujte izključno v slovenskem jeziku!** Odbor občine Braslovce na Štajerskem je v seji dne 21. m. m. enoglasno sklenil, izključno le slovensko uradovati. Slovenske občine posnemajte ta zgled!

— **Protivnik Slovencev umrl.** Dne 28. m. m. je umrl v Celju vsled srčne kapi industrialec in znani bogataš Juri vitez Gossleth. Rajniki je bil solastnik kemične tovarne v Hrastniku ob južni železnici ter vsem narodnim stremljenjem Slovencev odločen protivnik. B. i. p.

— **Spodnja Polskava — trg.** Občinski zastop v Sp. Polskavi pri Ptujju je sklenil soglasno v zadnji seji, storiti pri okr. glavarstvu v Mariboru prve potrebne korake, da se Spod. Polskava povzdigne v trg.

— **Smrt — ker je za vranami stikal.** Vranino gnezdo je hotel razdreti neki 17letni fant iz Brezovca pri Rogatcu. Pri tem je padel z visoke smreke in je bil takoj mrtev.

— **Vsled nesrečne ljubezni** je skočila v Dravo 22-letna hči trgovca s pohištvom v Mariboru, Lina Pleteršek. Z velikim trudom so dekle rešili.

— **Novice iz Trsta.** V Sv. Ivanu pri Trstu je umrl iz narodnega gibanja poznani posestnik Jožef Šahar. — Aretirali so 46letnega bivšega trgovca Adama Morettija iz Rimini v Italiji. Moretti je poneveril v domačem kraju 83.000 lir in se nastanil v Trstu pod imenom Josip Casadei. Našli so pri njem 485 K in 360 lir.

— **Občina — sokriva velike nesreče.** V Gorici je zasulo pri koproju gruščja za posipanje cest sedmero delavcev; štirje so mrtvi, trije težko ranjeni. Mrličji so strašno zmečkani. Kopali so grušč v okoli 6 metrov globoki jami; ker niso bile jamske stene prav nič podprte, se je uspal debel plaz na delavce. Krivda pade na nepredvidnega podjetnika in na mestno oblast, ki se ni prav nič pobrigala za varnostne razmere v tej svoji jami. Tako se igra malomarnost in dobičaželjnost z življenjem delavcev. Izmed treh težko ranjenih je eden za ranami umrl. Vsega vkup je mrtvih torej pet delavcev.

— **Vlom v slovensko posojilnico na Koroškem.** V velikovško hranilnico in posojilnico se je izvršil od dne 26. do 27. m. m. vlom. Zlikovec je prebil strop v posojilnični lokal, s silo vlomil v blagajno in odnesel gotovino v znesku 5079 K 78 v. Vse se čudi, kako se je moglo to zgoditi brez vsega hrupa, ker je bila blagajna vendar močna in vzdana. Posojilnica je za gotovino zavarovana.

— **Obletnica umora Zrinjskega in Frankopana.** Na dan 30. aprila 1671 je avstrijska vlada na krut način usmrtila dva hrvatska moza: Petra Zrinjskega in Frana Frankopana zaradi veleizdajalskih projektov. Obadva, v zvezi z nekaterimi drugimi, kakor grof Tatenbahom itd., so hoteli osnovati samostojno, od dunajske vlade neodvisno južno, slovansko državo. — Zadušnico na dan obletnice so obhajali v Zagrebu v cerkvi tamošnjih oo. frančiškanov. Udeležba je bila jako velika, zlasti visokošolci so bili navzoči v nenavadno obilem številu. Višjegovnazičji so prosili ravnateljstvo, naj jim dovoli udeležiti se žalne maše po Zrinjskemu in Frankopanu. Ker jim ravnateljstvo ni ugodilo, so vsi višjegovnazičji izostali iz šole ter šli k maši zadušnici. — Objavlamo naj ob tej priliki zadnje pismo, ki ga je pisal grof Zrinjski nekaj ur pred svojo smrtjo svoji soprogi Ani: „Moje najdragše gospe, hišne tovarušice, za sada udove, gospe Annae Catharinae grofinae Zrinske. — Moje drago srce! nemoj se žalostiti svrhu ovoga moga pisma, niti burkati. Poleg božjega dokončanja sutra o deseti ure budu mene glavu sekli, i tu-

likajše navkupe tvojemu bratcu. Danas smo mi jedan od drugoga srčeno proščenje uzelm jemljem ja sada po ovom istu i od tebe jedan vekovečni valeta tebe proseći, ako sam te u čen zbantual al ti se u čem zameril (koje ja dobro znam), oprostí mi, ja se ufam u Boga vsemo-gućegea, koj me je na ovom svitu pomiril, da se tulikaj še hoće meni smilovati, i ja ga budem molil i prosil (komu sutra doiti ufam se), da sem i navkupe pred njegovem svetem thronušem u diki vekovečne sastanemo. Veče ništar neznam ti pisat nit za sina nit za druga dokončanja našega širomaštva! ja sam se vse na božju volju ostavil. Ti se ništar ne žalosti, ar je to tak moralo biti. V Novem mestu pred zadnjem dnevom mojega življenja, 29. dan aprila meseca o sedme ore pred večer, leta 1671. Naj te gosp. bog s mojom kćerju Auroru Veroniku blagoslovi. Grof Zrini Petar.“

— **Iz Hrvatske.** Razkrijte zločina. V Subockem gradu so svinje izrile iz tal mrtvo novorojeno dete. Dognalo se je, da je deklica Lukič pred enim mesecem porodila nezakonskega otroka in ga pokopala. Morilka je priznala svoj čin. — Umor. Ustrelil je v Stukovei Juri Antolkovič taščo Jano Valentak, s katero je živel v večnem prepiru. Zadel je dva strela v vrat. Morilec je zaprl.

Prosveta.

Slovenske Maticе 150. odborova seja je bila v petek dne 19. aprila. Predsednik proglasi sklepčnost, pozdravi navzoče, ter naznani, da se vrši letošnji občni zbor dne 29. maja t. l. Za overovatelja zapisniku določi odbor-nika dr. Detelo in dr. Tomiňška.

Zapisnik o 149. odborovi seji sta pregledala in potrdila odbornika Dimnik in Trstenjak,

Tajnik poroča, da je gospa vdova po Janu Legu podarila Matici kaseto s slovarkimi beležkami. Isti poroča, da je Matica 9. t. m. pozdravila v Ljubljani mudečega se srbsko-lužičkega učenjaka prof. dr. Muko. Odboru za nabavo spominske plošče slovenskemu slovničarju Fr. Metelku v Škocjanu se dovoli K 100— prispjevka. Nadalje poroča tajnik o zadevah, tikajočih se izdaje letošnjih publikacij in slovenskega zemljevida. Zgodovinsko društvo za slovenski Štajer je izrazilo željo da z Matico zamenjava svoja izdavanja. — Sprejeto.

Tajnikovo poročilo o prošnjah raznih društev in po-edincev za podaritev knjig in tozadevne zahvale se vzamejo na znanje.

Novo poverjenike so dobili: Senožeče (sodn. kancelist Novak); Višnja gora (notar Pleiweis); Divača (železn. uradnik Kocijančič); Jesenice na Gorenjskem (posojiln. tajnik Špičar); Volosko-Opatija (sodn. kancelist Sever). Novo poverjeničstvo se je osnovalo v Cirkvenici, Hrvatsko Primorje, (povejenik učitelj Galic). Snuje se novo poverje-ničstvo za Hrastnik (Štajerska), Polhov gradec in Razdrto-Hrenovice.

Za tekoče leto je poravnalo društvenino 269 članov, za leto 1908 — 4. Nanovo jih je pristopilo 10.

Knjižnični je prirastlo 50 časopisov, zvezkov in knjig. Poročilo o 13. in 19. t. m. vršivši se reviziji knjig, računov in prilog, ter škontraciji blagajne se vzame na znanje. — Verificirani računi se dajo v tisk. Nadaljna razprava o izdaji in tiskanju letošnjih knjig se odloži do prihodnje seje.

Sklene se v letošnjem „Zborniku“ priobčiti življenjepis † Jana Lega.

Pisarna „Družbe sv. Cirila in Metoda“ nam piše: Ženska podružnica sv. Cirila in Metoda v Velikih Laščah se je oživila na novo. Novi odbor, kateremu načeljuje gospa Ter. Grebenčeva s pomočjo tajnice gospice Marije Somrakove, v katerem nabira in hrani blagajničarica gđč. Kristina Grebenčeva redne prispevke in darove glavni družbi, nam je zanesljivo jamstvo, da bode znova vzbujena podružnica lepo uspevala budeč slovensko zavest v svojem okrožju in pospešujoč „Družbo sv. Cirila in Metoda“, po njej pa naše slovenske namene. Velike Lašče slede vzvišenim idejam Levstika, Stritarja in drugih velikih mož, katere nam je dala ta pokrajina. Kaj pa mnogi drugi kraji po naši domovini? So jim neznani naši narodni buditeljji, da ne sega do njih budilni njihov glas, neznane naše narodne potrebe? Ne bodite, rojaki, ravnodušni v boju za ohrano in prosveto našega naroda! Z novo spomladjo pomladi in ožive se naj v nas tudi naša srca v delavnem rodoljubju!

Pevsko društvo „Ljubljana“ je imelo dne 21. aprila t. l. v hotelu „Mirija“ svoj red. obč. zbor, katerega se je udeležilo 32 izvršujočih in nekaj podpornih članov. Predsed. R. Šturm pozdravi navzoče člane in izrazi svoje veselje na številni udeležbi, katera mu daje zagotovilo, da bodo člani tudi v naprej tako vzajemno na korist društva delovali kot dosedaj. Va vzajemnost članov je tudi storila, da je društvo ostalo krepko kljub vsem prestanim napadom. Vse spletke gotovih oseb, vse zaušnice, katere je društvo moralo zadnji čas pretrpeti, niso upognile našega veselja do društvenega delovanja. Čast društva, katero se nikdar ni spuščalo kot tako na strankarsko stališče, in čast posameznih članov je zahtevala, da smo javnosti povedali naše mnenje o osebah, katere so društvo poznale samo

takrat, kadar so je rabile, dočim so ga v vsakem drugem slučaju v zahvalo — prezirale. Iz tajnikovega poročila posnamemo, da je društvo nastopalo s sodelovanjem pri raznih priredbah, pri samostojnih društvenih veseljah, podoknicah in pogrebnih priredbah, kakor: izlet v Zagreb, kjer je društvo bilo uprav sijajno sprejeto od bratov Hrvatov. Nadalje omenja več dobrotnikov, kateri so z znatnimi zneski prispevali v društveno blagajno, kakor: častni član preč. g. I. Vrhovnik žup. v Trnovem itd. Iz društva izstopilo je 16 članov, pristopilo pa 61 podpornih članov, tako, da ima „Ljubljana“ sedaj 174 podpornih, 3 častne, 7 ustanovnih in 48 izvršujočih članov.

Omenja še končno umrlih podp. članov g. Kosa, Jegliča in gospe Juvančičeve. Blagajnik poroča na to, da je društvo imelo v pretečenem letu 2182 K 21 v izdatkov in 1899 K 44 v dohodkov. — Tajniku g. Mali-ju in blag. L. Černetu se izreče nato zahvala.

Izvoljena sta bila nato g. R. Šturm kot predsednik, I. Dachs kot podpredsednik soglasno. V odbor pa sledeči gg.: Roter, Rauter, Vrečko, Porenta, Potnik, Juvan, Winter in Globelnik. Občni zbor sklene med drugimi zadevami tudi, da se postavi umrlemu družtv. podpredsedniku S. Polašku nagrobni spomenik; hkratu je bil tudi sprejet predlog o ustanovitvi skupnega spomenika za vse izvrš. člane in se je v ta namen takoj na obnem zboru zbrala znatna svota. Uvede se tudi mešan zbor, da bode mogoče društvu sestavljati obširnejše vzporede, in občinstvu nuditi več glasbenega užitka.

Predsednik nato zaključil zborovanje rekoč: Gledati moramo ne samo na to, da s spopolnjujemo v pevskem oziru naše moči, temveč stremiti moramo tudi za tem, da v finančialnem oziru dvignemo društvo. Nastopajmo in sodelujmo pri dobrodelnih prireditvah, a opuščajmo vsako drugo hlapčevanje, katero je društvu in članom le v gmotno škodo. S pesmijo: „V hribih se dela dan...“ se je končalo živahno zborovanje. K.

Odprtje Tomšičeve spominske plošče na Vinici.
Dne 19. in 20. maja t. l. odkrije svečano klub brače hrvatskega „Zmaja“ rojenemu Slovencu Ljudevitu Tomšiču, hrvaškemu učitelju, pedagogu in književniku spominsko ploščo na Vinici, kjer se je dotičnik rodil, kot sin tedaj tam službujočega učitelja in narodnega pesnika Bernarda Tomšiča. Vsakega zavednega Slovenca dolžnost je, da se ta dan raduje z brati Hrvati, kateri o tej priliki prihite na slovenska tla.

Pokažimo pri tej priložnosti, solidarnost in slogo na kulturnem polju z brati Hrvati!

Gospodarstvo.

Tržno poročilo.

Na Dunaju, petek popoldne, dne 3. maja 1907. Stopnjevanje cen se je sredi tedna naenkrat premenilo. Prej so cene zapored nekaj dni padale, največ vsled slabih vremenskih poročil in izvestij tujih borz. Ker pa so med tem cene v Budapešti in tudi drugod poskočile, je tudi na dunajski borzi tandiralo žito više. Danes na petek so cene pšenici iznova za 10 v poskočile, rži in ovsu po 5 v. Proti večeru so postale ponudbe za rž za novih 10 v više. Notirale so ab Dunaju za vsakih 50 kg cene sledečim žitnim vrstam tako:

Pšenica, tiška, 78 do 82 kg K 9.60 do K 10.10; banaška 76 do 79 kg K 9.30 do K 9.70; viselburška in rabska 76 do 79 kg K 9.— do K 9.45; južnozelezniška 76 do 79 kg K 9.— do K 9.45; marhfeldska in nižeavstrijska sploh 75 do 79 kg K 8.80 do K 9.20.

Rž, slovaška 72 do 74 kg K 7.75 do K 7.90; švabska 71 do 73 kg K 7.65 do K 7.85; peštanska 72 do 74 kg K 7.80 do K 8.—; razna ogrska 72 do 74 kg K 7.65 do K 7.85; avstrijska 71 do 74 kg K 7.65 do K 7.85.

Ječmen, z dotičnih postaj: marhfeldski, K 7.30 do K 7.70, dunajski K 7.60 do K 8.—, slovaški K 6.90 do K 7.90, južnozelezniški K 7.— do K 7.70; tiški K 6.40 do K 6.80; ab Dunaj: ječmen za pičo K 6.60 do K 7.—

Koruza, ogrska K 6.45 do K 6.65; cinkvantska K 7.— do K 7.40.

Oves, ogrski: srednje vrste K 8.80 do K 8.50; prima K 8.45 do K 8.60; izbrane vrste K 8.55 do K 8.85.

V Budapešti so notirale cene v petek ob petih popoldne:

pšenica za oktober K 9.46
rž „ „ „ 7.80
oves „ „ „ 6.84
koruza „ maj „ 5.80

Dopoldne istega dne so notirale cene tako:

pšenica za maj K 9.24 do K 9.25
„ „ oktober „ 9.68 „ 9.69

rž	„	„	7.91	„	7.92
oves	„	„	6.90	„	6.91
koruza	„	maj	5.95	„	5.96
„	„	julij	5.95	„	5.96

Spirit je veljal danes K 47.— ozir. K 47.80.

Jaja se pripelje iz vseh krajev mnogo več nego se jih more sproti spečati v denar. Zato jih prekupovalci nakupujejo po največ za vlaganje v apno, da jih prodajo potem, ko jih bo na trgu primanjkovalo. Jajca s kmetov je bilo danes dobiti za 2 K 41 komadov. Za jajca v zabojih so skupili: iz Bačke od K 70.— do K 71.—; prima iz Ogrske sploh od K 69.— do K 70.—; sedmograško pristno K 68.—, izbrani K 69.—; bolgarsko K 70.— do K 71.—; ruska prima K 71.—. Vse ab Dunaju.

Surovo maslo je notiralo tako za vsakih 50 kg v velikem: prima čajno K 130.— do K 135.—; prima z dežele K 90.— do K 100.—.

Mesa je bilo pripeljanega vsega vkup 48.967 kg govejega, 8112 kg telečjega, 23.986 svinjskega. Telet 648 glav, ovc 9, prašičev 175. Uračunski užitninski doklado so plačevali vsak kg po:

goveje meso prednje	K —.92 do K	1.60
„ „ zadnje	1.12 „ „	1.80
„ „ angl.	1.40 „ „	2.20
telečje	—70 „ „	1.72
svinjsko	1.28 „ „	1.60

Teleta so prodajali kilogram po K —.92 do K 1.50; kostrune K —.92 do K 1.16; prašiče K 1.16 do K 1.36.

Slamnate strehe varne pred ognjem. Znamenito iznajdbo lahko imenujemo postopanje, kako napravimo slamo in slamnate strehe varne pred ognjem. Slamo denje v lesene četverkotne okvirje na katere jo pritrdijo ter med seboj zvežejo z žicami. Ves okvir pride za nekaj časa ležati v kemično razstoplino. Ko se posuši, dobimo trdo ploščo, ki ima ravno tak odpor proti ognju kakor opeka. Celo boljše je kakor streha iz škrilavca, ki ob ognju popoka. Iznajdbo so preizkusili ter jo izpoznali kot izvrstno. Zavarovalnice so zavarovalne premije na tako prirejene strehe znižale na pri kamenitih strehah običajne premije.

Zadružništvo in ljudsko učiteljstvo. Na zadnjem rednem zborovanju „Učiteljskega Društva“ za celjski in laški okraj se je oglasil k besedi znani strokovnjak na zadružniškem polju, bivši ravnatelj krške meščanske šole, Ivan Lapajne, ki je govoril o zadružništvu s posebnim ozirom na ljudsko-šolsko učiteljstvo. Prav interesantno razmotriva o zgodovini snovitve naših posojilnic, omenjajoč mož, ki so si tozadevno stekli mnogo zaslug v nas Slovenceh. Razlaga velik pomen posojilnic in njih dobroto za naše ljudstvo, govori in razklada o pomenu in ekonomični važnosti „Zadružnih zvez“ na Slovenskem ter o tem, v koliko je doslej slovensko učiteljstvo sodelovalo pri posojilništvu. Kranjska ima 80 posojilnic več nego Spodnje Štajerska, kateri bi trebalo najmanj še 50 takih zavodov. Učiteljstvo naj tu nastavi tudi vöd in še intenzivnejše deluj, nego doslej! Na Francoskem celo učiteljice snujejo posojilnice. Na Češkem pa je bilo ljudsko učiteljstvo tako marljivo pri snovanju posojilnic, da so mu to sodelovanje hoteli zabranjevati, kar pa je ministrstvo preprečilo. Njegova podajanja so našla glasno odobravanje.

Restavracija pri „Zajcu“

Sodnijske ulice šte. 6.

P. n.

Obitstvo najvdaneje prosim, da blagovoli počastiti s svojim obiskom mojo restavraco pri „Zajcu“ nasproti justični palači kakor tudi z odjemanjem čez ulico, kjer točim splošno priljubljeno pivo ter priznano najboljša zajamčeno pristna vina iz najplemenitejših vinskih pokrajin, kakor:

Rudeče	„	„	„	„	„	liter K	—72
Istrsko rumeno	„	„	„	„	„	„	—80
„Cviček“—Drenovčan	„	„	„	„	„	„	—88
Zavriški rizlinger	„	„	„	„	„	„	—96
Rebula, nova	„	„	„	„	„	„	—96
Istrski refoškati	„	„	„	„	„	„	—96
Jeruzalemski	„	„	„	„	„	„	1.20
Ljutomerčan	„	„	„	„	„	„	1.60
Domači pelinkovec	„	„	„	„	„	„	1.60

Nadalje imam v izberi raznovrstna tu- in inozemska medicinalna, desertna in druga butelska vina, kakor tudi razne likerje in izborne žgane in osvježujoče pičaje ter kavo, čaj itd.

Kot specialiteta se dobi vsak dan sveži dunajski zajutrkovalni golaž ter razna gorka in mrzla jedila ob vsakem času.

Čenjenim odjemalcem postrežem na željo tudi v vsakovrstnem namiznim vinom v sodih in steklenicah ter z raznovrstnim pivom v steklenicah. Vsa naročila bodem po najnižjih cenah točno izvršil ter na dom dostavljam.

Čenjenemu obitstvu zagotavljam, da si hočem omogočiti obstoj le s točno in solidno postrežbo ter se priporočam za blagohotno podpiranje!

Z vsem spoštovanjem

Avguštin Zajec, restavrater.

Kaj storijo kmetijske zadruge za malega posestnika?

Kmetijske zadruge 1. donajajo kmetu več dohodkov in povzročajo manj stroškov, 2. oživljajo samozavest in vodijo k medsebojnemu zaupanju, 3. vplivajo, da se majhen posestnik zaveda, kako veliko moč in veljavo ima, ako se združi z svojimi sotrpini, 4. delujejo za odpravo zavisti, sovraštva in nevoščljivosti, 5. navajajo k varčevanju in h knjigovodstvu ter umnemu gospodarstvu, 6. izobražujejo kmete, vzgojujejo in uče jih mladino vzgojevati, 7. pripomorejo k cenejšemu nakupu in dražji prodaji ter množje blagostanje, 8. varujejo kmete pred izkoriščevanjem, 9. preskrbujejo kredit in cen obraten kapital, 10. ustvarjajo s tem neodvisnost, prostost in blagostanje kmečkega stanu ter donajajo plačilo za trudapolno, težavno delo, katero si kmet zasluži; to pa le tedaj, če je vodstvo zadruge v dobrih rokah in so zadrugarji složni.

Slovenska hranilnica na Koroškem. Na Trati pri Glinjah se je vršil m. m. občni zbor hranilnice in posojilnice, ki je v zadnjih letih vsled zbornega delovanja svojih odbornikov jako napredovala. Denarni promet je v zadnjem letu znašal 201.586 K, povzdignil se je torej proti lansnemu letu za 25.000 K. Čistega dobička je bilo 1658 K. Razdelil se je na sledeči način: slovenske šole v Glinjah, Selah, Št. Jakobu in Št. Rupertu pri Velikovu so dobile skupaj 140 K; učiteljski dom, podporno društvo za slov. dijake koroške, tamburaško društvo „Strel“ v Borovljah, pevsko društvo „Drava“ v Glinjah, Čitalnica istotam, skupaj 230 K; za kanaliziranje rova skozi Glinje, popraviljanje pota pri Zadoljah, za vodovod istotam, za 2 živinski tehnici, umetni gnoj, plug, za pogorelce na Žihpoljah se je dalo 580 K. Ostali denar se je dal odboru na poljubno razpolago.

Govorilnica.

Gosp. Fr. P. v N. Rdečica mleka je lahko različnega izvira. Ona se pojavi: 1.) Če prihajajo v mleko rdeče s krmo povžite barvine. To bi se zgodilo tedaj, če bi krave povživale s krmo brošč (Krapp-Rubia tinctoria), toda v tem slučaju bi bilo mleko enakomerno rdeče. 2.) Če prihaja v mleko kri in z njo krvne barvine, kar se dogaja tedaj, kadar je kravje vime (oziroma seski) zunaj ali znotraj ranjeno in pa v slučaju, ko krave bolehajo na krvomoki (kravem scanju). V tem slučaju pa se krvne barvine vsedejo na dno mleka in tvorijo rdečo usedlino. 3.) Če se naselejo v mleko rdeče barvine proizvajajoče mikroskopsko male glivice, ki jih zovemo bakterije (Bacillus prodigiosus, Bacterium lactis erythrogenes i. dr.). V tem slučaju se pokaže rdečica na površju mleka, kar se je zgodilo tudi v Vašem slučaju. Rdečica mleka v Vašem slučaju ni torej v nikaki zvezi z zdravjem Vaših krav. Pazite na to, da bodo Vaše dekle s posodami za mleko ter z mlekom samim snažno ravnale in napaka mleka bo izginila sama od sebe.

Somišljeniki!

Širite in naročajte povsodi „Novo Dobo!“ — Zahtevajte list po vseh gostilnah in kavarnah!

Prva domača doledenjska žganjarna
Ivan Rakoše i. dr.
Straža-Toplice

priporoča

Slivovko navadno K 1.— lit.	Tropinovec navad. K 1.— lit.
III. „ 1.10 „ „	III. „ 1.10 „
II. „ 1.30 „ „	II. „ 1.20 „
I. „ 1.50 „ „	I. „ 1.40 „
Drožnik III. „ 1.30 „	Brinjavec III. „ 1.40 „
II. „ 1.50 „ „	II. „ 1.80 „
I. „ 1.80 „ „	I. „ 2.— „
Vinsko žganje (konjak) od 8 do 8 K = 7/10 litra.	

Specialiteta „Slovenec“ narodna grenčica narodni liker od K 1.10 do K 1.20 liter.

Destilacija vsakovrstnih najfinejših likerjev od K 1.— do K 1.60 liter.

Uvoz in izvoz čajnega ruma od K 1.— do K 2.— liter i. t. d., i. t. d.

Odpošilja se v steklenicah, zabojih in sodih, ter se prazna nepokvarjena posoda sprejme nazaj v račun in sicer steklenice 10 vin. komad in sodi 5 vin. liter franko Straža-Toplice. Na zahtevo se pošljejo vzorci brezplačno!

Svoji k svojim! Kupujte samo pri narodnih tvrdkah! Trgovci, ne naročajte blaga pri protislovanskih tvrdkah!